

10. sz. — mart. 7.

A' NÖNEM ERKÖLCSTANA.

I. Rendeltetés.

„Az önismeret, így szól a' hajdankor egyik bölcse, alapköve a' jónak, biztosítéka az erény- és szerencsének.“ — 'S valóban így van. 'S ki a' jót elérni törekszik, 's az őt érdeklő kötelességeket teljesíteni akarja, annak mindenek előtt kell önmagát lehetőleg ismernie. Azonban bármilly szükséges általában 's férfiakra különösen az önismeret, annál szükségesebb nekünk hölgyeknek a' női rendeltetés megismerése; mert a' tapasztalás tanúsítása szerint több hibát követünk el rendeltetésünk nem ismeréséből, mint önismereti hiányból. Ime az általános észrevések segítségével igen könnyen megszerezhetjük, miután a' női jellem, kevés kivétellel, jobban egyenlő, 's nem igen tűntet fel nehéz találgatásu vagy élesen kiváló belyegeket. Néhány gyöngé árnyvonalakat ide nem értve, mindnyájan hasonlók vagyunk egymáshoz, 's mihelyt két-három társnőnket megismertünk, nemcsak saját magunkat, hanem a' többit is mind ismerjük, mennyiben ezen megismerés általunk megközelíthető 's haszonvehető. A' női értelem is, ámbár erőre a' férfiúnak alárendelve, ennél sokkal áthatóbb, könnyebb észrehevésű 's felfogású; 's gyakran megesik, hogy mialatt férfiak hosszasan 's tudományosan tanakodnak az emberszív fölött, mi nők, bár kevésbé tudósok, azt rég átvizsgáltuk 's gyakran magukat a' tanakodókat jobban ismerjük, mint ők saját magukat. 'S mind e' mellett a' női rendeltetés valódi ismerete, erényünk 's elégedésünk ezen egyetlen biztosítéka, legtöbbnyire oldhatlan rejtvény ma-

rad előttünk, olly tárgy, melly minden éleselműségünket elkerüli. Van számos hölgy, kik arról csak keveset tudnak, vagy tudni épen semmit nem akarnak; sokan még arról is megfélelkeznek: mik ők, 's miért léteznek? Kerüli figyelmök a' két különböző nem hivatásának nagy és szükségképeni különségét: ritkán gondolván meg azt, hogy noha m i n d k e t t ő számára ugyanazon egy végczélt tűzé ki a' teremő, mégis m i n d e g y i k n e k külön ut van kijelölve annak elérésére, 's hogy az élet igazi örömeit 's hasznait csupán a' gondviselés által élénk rajzolt ösvényen érhetjük el.

Ezen fölötte káros önfeledtségben rejlik valódi oka annak, hogy mai időben már csak olly csekély számu nők felelnek meg méltóságteljesen a' hölgyi feladatnak. Napról napra szaporodnak a' szépnemnek a' dolgok fenálló rendelleni panaszaik, számtalan leány, alig érve el virágkorát életöknek, már életunottá válik; számtalan fiatal asszony panaszkodik az emberek gonoszsága, romlottsága és igazságtalansága miatt, 's van még számos olyan is, kik jobb nevelés 's magasb műveltség mellett nem tudnak valódian hasznos és elégedett életre szert tenni. Ezek mindannyi természetes következményei az előnkbe rajzolt életpályától eltérésnek; mert mit ér az utasnak a' fáradhatatlan előnyomulás, ha már eltévesztette az igazi utat? Nemcsak hogy el nem éri a' kitűzött czélt, sőt attól mindinkább eltér 's minden lépéssel újabb, még veszélyesebb tévutakra bukkannak.

A' szépnem minden időben őt megillető társadalmi állásnak, 's hozzá illő méltányoltatásnak örvendhete; voltak minden időben tudós és emberszerető férfiak, kik a' nőnevelést minden kitelhető buzgalommal pártolták; de soha olly nagy mértékben nem foglalkodtatá nemünk magasabb erkölcsi kiművelése a' kormányokat, szülőket, tudósokat és emberbarátokat, mint épen újabb időben, és soha nem örvendheténk azon társas előjogoknak, mellyekben mai nap részesítettünk. — Ne éljünk tehát vissza a' korszellem e' jótéteményivel, 's ha a' naponként inkább tökélyesbülő társadalom körébe meghíni talál, koránse merészkedjünk rendeltetésünk határain túllépni, nehogy mélyebbre süllyedjünk ismét, mint valaha. — Ha egyébiránt meggondoljuk, mikép nem épen hosszú idő előtt a' szépnem nevelése a' legműveltebb népeknél is azt csupán hiuság és kaczerlat bálványivá törpítette, 's mi csekély becsültetésben részesült az általában: akkor majdnem felhivatva érezzük magunkat, félve tekinteni felvilágosító századunk társadalmi haladásinak következményeit.

Azonban mellőzzünk csak minden ámulást és hiuságot, 's méltassuk helyes szemléletre az emberi nemzetet, 's meg kellend vallanunk, hogy az erőre nézve különböző, méltóság-, tökély- és tehetségekre egyenlő két félből áll. A' társaság egyik 's pedig erősebb felének vagyis a' férfiaknak adá a' teremő a' földöni uralmat, 's minket, a' gyöngébb félt, az ő oltalmuk- 's gondoskodásukra bízott. 'S valjon megegyeznék-e a' női rendeltetéssel, megfelelnének-e mi nők a' mi hivatásunknak, vagy végre hasznunkra szolgál-e, ha a' férfiak felett tulnyomóságot kiküzdeni 's gyakorlani akarnánk? Mi, kiknek gyöngébb 's gyöngébb testalkata, 's a' velünk született érzékenység világosan

mutatják az ótalom- és kiméletre szorulást, mikép törhetnénk igazságosan és büntetlenül az uralom kormánybolja után, mintha az volna a' számunkra jelölt cél? — A' gondviselés a' maga bölcseségében mindent javunkra intézett, 's még ezen társadalmi helyzet is csak üdvünkre szolgál!

Isten a' maga képeére alkotta a' férfiut és asszonyt, 's mindkettőbe éltető 's halhatlan lelket lehelt. — Az emberi élet célja szeretet Isten iránt, saját boldogság 's üdv itt és a' síron túl. Mindkettőt az ember csak a' jónak (erénynek) gyakorlása 's a' rosznak (bűnnek) leküzdése által, vagyis rendeltetése köteleinek teljesítése által éri el.

A' női rendeltetés, noha szintolly méltóságos és fontos, mint a' férfiaké, ettől mégis lényegesen különböző. A' nő, a' gondviselés által a' férfi mellé élettársul adva, ritkán él önállólag saját neve alatt, 's még ritkábban élvezi ezen előnyt károsodás nélkül; neki nem kell, neki nem szabad, bármi helyzetben legyen is, a' férfiak hatalmára 's előjogaikra törnie.

M á s o d i k levén a' nő a' társadalomban, inkább illik hozzá mindent előmozdítani hozzájárulással, mint önállólag cselekedve működni; inkább másoknak, mint saját szava által fényleni; inkább idegen, mint önakaratát létesíteni; inkább másoknak, mint magának élni; a' kijelölt pályától soha el nem térni; nem táplálni túlszigázott vágyakat, hanem házi boldogságban keresni világot; felvilágosultság mellett a' szellemi egyszerűséget, hatalom mellett a' mérsékletet, bájak mellett a' szerény- 's igénytelenséget ölelni; ifjukorban az emberi nemzet virágának 's egész életen át földi angyalnak lenni, ki imádkozik, szeret, gyermekeket nevel, azokat ápolja, tanítgatja; ki erényt ültet 's békét hint, 's az őt körözőknek már e' földön mennyet készít, — ez foglalhatja a' női rendeltetésnek.

Rendeltetésünk ellen panaszra fakadni legnagyobb hálátlanság volna. Az emberek közös atyja szeretet- és jóságteljesen osztá el közöttök az ő birtokát, 's bölcsesége szerint mindent egyetemes jóra intézett 's rendezett. Mi joggal panaszkodhatnánk tehát az ő szent akarata ellen! — Valóban rövidséget szenvedtünk-e valamiben? — Nem, — a' letűnt századok számlálhatlan példái elégségesen tanúsítják, hogy nők alárendelt, de mégis szép állásukban is képesek boldog, dicső, hasznos és üdvteljes életet élni.

Valóban, minél tovább élek, annál inkább bámulok nemünk azon elpártoltjainak látásán, kik azt panaszojják, hogy e' nemhez tartozni kénytelenek. Boldogtalanok ők! — nem értik a' női rendeltetés fontosságát és bűbáját, mellynek a' legmegbecsülhetlenebb előnyök jutottak örökségül, 's meggondolatlanul káromolják a' mindenhatóság bölcs gondviselését. Mindazáltal a' női méltóság benső öntudatával ismerem meg, hogy hivatásunk, noha külsőleg véve kevésbbé fényes és zajos — a' férfiaké mögött állani látszik, hasznosságra nézve mégis azzal egészen egyenlő foku, sőt az összes emberiség java talán inkább függ mitőlünk nőszemélyektől, mint a' férfiaktól, meggondolva azt, hogy ezek törvényeket, mi pedig erkölcsöket alkotunk. 'S mikép is ismerhetné félre fontos helyzetét, és sorsa felett mikép panaszkodhatnék

azon nem, mellynek osztályrészül jutott az emberélelet világ kezdete óta öröklét végtelenségéig tenyészteni, az ujonszülöttnék az első lápot és ápolást nyújtani, az egész emberi nemzetnek szívébe az első oktatmányt, első műveltséget csepegtetni, és szintugy az isteni 's emberi szeretet első szikráját abban gyujtani, azt balsorsban, betegség-, szegénységben 's aggott gyöngülésben meleg részvétellel segíni. Mikép tekinthetné kancsalul rendeltetését azon nem, mellynek sziveire a' hit, a' házi 's polgári erények szentsége bízott, 's mellytől valamint a' családok erkölcsisége, ugy a' társadalom tekintete is függ?! Ha ezen felül meggondoljuk ama bizodalmat, mellyel az másokhoz csatlakozik, ama elismert gyöngeséget, az elhallgatás és szerénység fátyolát, melly erényeink-, áldozataink- 's szenvedéseinket rendszerint eltakarja a' világ szeme elől, — ha meggondoljuk a' képzelődés gazdagság- 's elevenességét, a' szívnek ama kimerítellen kincseit, a' készséget, másokért áldozatokat tenni; továbbá az apró bár, de sokat jelentő gondok számtalanságát, a' minden jó- és szépért dobogó érzelmet, ama csöndes és szelid, alig észrevehető uralmat szeretetünk által, mellyel a' férfit már bölcsőjében fogadjuk, és sírjáig kísérjük: —nem hangosan szóló, nagy 's elbájoló ingerek-e ezek? Végül a' férfiakénál sokkal szendébb szenvedélyeink, a' velünk született szemérem, minden erőt és tapasztalást felülmuló ezen legbiztosabb védfegyverünk, kötélyeink kisebb terjedelme, 's azoknak rendszerinti összeolvadása szívünk legbensőbb hajlandóságival; a' házi boldogság megalapíthatására hatalmunkban álló lehetőség; álladalomügyi 's harczy bajoktól teljes mentességünk; a' csekélyebb felelősség; a' kevésbbé tökéletes, de kevésbbé is szomorító világ- és emberismeret; az ótalom, tekintetek, becsülés és kimélet, mellyekben a' nőnem részesül; 's a' függőség, mellynél fogva néha szükségesképen erényeseknek kell lennünk: — valjon mindezek nem hangosan szóló, nagy 's igen becses előnyök-e?! E' meggyőződéssel szabad-e igazolni nemünk azon egyéneit, kik, félreismerve állásukat, a' női rendeltetést kancsalul nézik? Erényes nőszemélyek-e ezek? van-e közöttük csak egy nő is, ki szégyen- és gyalázattól ment? egyetlen jó és boldog anya? egyetlen egy igazi kereszténynő? Nem, — hanem ezek részint fiatal tapasztalatlan, részint könnyelmű vagy már előhaladt koru fenhéjázó nőszemélyek, kik nemtelen érzelmektől elragadtatva, a' női kötélyek teljesítését végkép eltaszítják maguktól. — Illynemű ledér női teremtmények nem képesek rendeltetésünk fontosságát sem felfogni, sem méltányolni; egyedüli törekvésök testi előnyök- és bájakra szorítkozik, legfőbb boldogságuk a' becsutelenítő szeretkezésben alapszik. Nem csuda, ha az anyatermészet illy szörnyszülöttei kevés évek multával a' féktelen életmód utó-fájdalmiul életöknek hátralevő napjait fölötte kellemetlen- 's eltűrhetleneknek találják. —

A' NÖNEM ERKÖLCSTANA.

I. Rendeltetés.

(Vége.)

De fordítsuk most figyelmünket az erényes nőszemélyekre. Ezek közt is találkozunk egy-egy szűz, nő és anya, ki gögtül elvakultan, fontos állásunkról 's a' vele járó emberiségi érdemeinkről nyert meggyőződése daczára is magasabb rangra 's tekintetre áhitozik, nem gyanítva, hogy e' hiu szenvedélynek is méltóságteljes uton, módon, t. i. a' férfiu nemes tettei által, eleget tehetni. Ekképen 's a' legbensőbb szív szövetség következtében a' férfidicsőség fénye a' nőt is körülsugározza, 's nem egy leány, nővér, feleség és anya osztozik az atya, testvér, férj vagy fiu érdemeiben, 's olly tekintetnek örvend, melly szeretett lényről háramolván reája, őt inkább képes boldogítani, mint bármí önszerzette fény. — Így fénylett Cornelia az ő fiainak dicskoszorúza győzelmei által; így szerzett a' legnagyobb férfi a' legtökéletesebb asszonynak dicsőséget 's koronákat; 's miután tapasztalá, meghallá a' világ az Üdvezítőnek csudáit és szavait, számlálhatlan embertömegek lelkesülten imigy kiáltának fel: „áldott legyen a' méh, melly őt viselé, 's áldottak az emlők, mellyek őt táplálták!“ — Azért tehát egyikünk se ismerje félre a' legfőbb bölcseséget, se ne panaszkodjék rendeltetésünk ellen; sőt inkább mindegyikünk teljes szeretettel ölelje azt, mert egyedül csak ez képes bennünket 's másokat is boldogságra vezetni!

Azonban, ha netán nővéreink egyike vagy másika az alárendelt állás miatt, vagy az emberi nemzet körüli érdemeink csekély és ritka elismerése 's

méltánylása miatt boszorkodástól elragadtatva, másnemű hivatásra alkalmasnak 's jogosítottnak érezné magát: akkor Istenben helyzett hite 's bizodalma — ki minden jó tetteket dúsan jutalmaz — új vigaszt és erőt szolgáltatson neki. 'S bizonyossá tehetem pályatársnőim mindegyikét, hogy daczára minden sérelmek- és panaszoknak, daczára néhány szellemdús hölgy, 's buzgó párthiveik legáradozóbb 's leglángolóbb felszólalásainak, daczára minden létező egyleteknek, felekezetek- és tanszékeknek, mellyek mindnyájan a' női rendeltetés felforgatásán 's a' két nem egyenlő fokra helyezésén, szóval, a' nőnem tökéletes emancipatioján munkálkodnak, mégis a' régiben fog maradni minden, mert a' férfiak soha sem adandják nekünk valamelyikét az ő előjogaiknak, hanem inkább azt mondandják ki egyhangulag, hogy balgaság volna a' nőszemélyeket magasabb polczra állítani akarni, mint minőre ők magok emelkedni bírnak. 'S teljes igazságuk van. — Egyébiránt mikép is szabadna ohajtani a' női rendeltetés felforgatását, meggondolva, mi tökéletes összhangzásban áll az a' mi jellemünkkel és tehetségeinkkel? 'S habár számosan találkoznak is közöttünk, kik a' nőnek látszólag csekély hivatása fölött gunyolódnak, magokat szüntelen nővéreik fölé emelni vagy azoktól elkülönözni iparkodnak, 's mindenkép azon vannak, hogy polcz- és méltóságokra nézve a' férfiakkal egyenfokra állittassanak: mégis, mihelyt rendkívüli események közülünk valamelyiket férfiúi hivatás élére helyeznek, rendszerint kevés jó megy véghez, és pedig álladalmi igazgatás körében gyűlölség, visszavonás és zavargások; vallási vagy polgári ügyekben szinte semmi örvendetes nem adja elő magát, 's ha nőszemély valamikor tetemes vagyonról rendelkezhetik, akkor az, ha egészen el nem pazaroltatik is, legalább részben eltékozoltatik; ha némben magasabb tudományokra vagy férfias ügyekre szenteli magát, a' női kellem és báj végső színmázát is elveszti, 's nem is tudva, mellyik nemhez tartozik voltaképen, fölötte elégületlen, magának 's másoknak terhül eső életet visz, 's azt rendszerint szellemi 's tesli kimerültség következtében fájdalmak 's szenvedések közt végzi. Egyébiránt hová vezetett minden időben eddigelé a' női férfiasság, 's miben áll tulajdonkép? Néhány lovagias kalandban, üdvtelen házi kormányzatban 's néhány irodalmi szüleményben, mi elvitázhatatlanul több roszt okozott, mint jót, nem is érintve, hogy ilyenféle női hősök férfiak által mindenkor pótolhatók. De ki pótol hű nőket, jó anyákat, kegyes keresztény nőket, erényes és rendszerető házi asszonyokat? ki pótolja e' nemes lényeket, a' vallás 's az emberi nemzet jóléte- 's méltóságának ezen egyedüli támaszait?!

Teljesítsük tehát minden lehető buzgalommal köteleyeinket, azon erős meggyőződésben, hogy jámbor 's erényes nőszemélyek szívére bizzák minden jóindulatu férfiak legdrágább reményeiket. 'S ezen üdvözítő öntudatban kétségtelenül fentartandjuk a' hitet, az erkölcsöket 's a' társadalom javát, 's magunk is hozzánk méltó helyet foglalandunk el.

*) Ez érdekes ciklus folytattni fog.